

РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН
ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
ИЛЯКСАЗСКОГО СЕЛЬСКОГО
ПОСЕЛЕНИЯ САРМАНОВСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
САРМАН
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ИЛЕКСАЗ
АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ БАШКАРМА
КОМИТЕТЫ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
19» сентября 2025 г.

КАРАР
№19

«2035 елга кадәр чорга Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының
Иляксаз авыл жирлеген»

«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары
турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Су белән
тәэмин итү һәм су бүлү бирү турында» 2011 елның 07 декабрендәге 416-ФЗ
номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 05.09.2013 № 782 ред
карары нигезендә аларны тотуга таләпләрне «Су белән тәэмин итү һәм су бүлү
бирү схемалары турында» 2025 елның 24 апрелендәге 7-ФЗ номерлы карары
нигезендә, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Иляксаз авыл
жирлеген» муниципаль берәмлегенә уставына таянып, Иляксаз авыл жирлеген башкарма
комитеты карар чыгарды:

1. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Иляксаз авыл
жирлеген»
муниципаль берәмлеген су белән тәэмин итү, су бүлү бирү схемасын кушымта
нигезендә расларга.
2. Әлегә карарны «Татарстан Республикасының хокукий мәгълүмат рәсми
порталы»нда веб буенча игълан итәргә: <http://pravo.tatarstan.ru> һәм Татарстан
Республикасы Сарман муниципаль районының рәсми сайтында веб-адрес буенча
Интернет-телекоммуникация челтәрендә: <https://sarmanovo.tatarstan.ru/>.
3. Башкаруны тикшереп торуну үземдә калдырам.

Башкарма комитет җитәкчесе
Иляксаз авыл жирлеген Сарман муниципаль
районының Татарстан Республикасы

И.Х.Хадиуллин

Расланган
район башлыгы карары белән
Илексаз авыл
жирлеге
от «19» сентябрь 2025г.

№ 19

СХЕМА
су белән тәэмин итү һәм су чыгару
Илексаз авыл жирлеге
РТ Сарман муниципаль районы

Илексаз авылы
2025 ел.

Эчтәлек

Паспорт схемасы.....	4
Кереш.....	5
1 бүлек. Су белән тәмин итү схемасы.....	6
1.1 климат шартлары.....	6
1.1.1 Илексаз су белән тәмин итү системасы структурасының тасвирламасы авыл жирлегенә.....	6
1.1.2 су белән тәмин итү системаларының эшләвен тасвирлау.....	9
1.1.3 су ресурсларының торышы.....	9
1.2 су куллануның гамәлдәге баланслары.....	11
1.3 коммуналь ресурсларны перспективалы куллану су белән тәмин итү өлкәсенә.....	14
1.4 төзелеш, реконструкция һәм су белән тәмин итү системалары объектларын модернизацияләү.....	15
1.5 яңа төзелешкә капитал салуларны бәяләү, үзәкләштерелгән объектларны реконструкцияләү һәм модернизацияләү су белән тәмин итү системалары.....	16
2 бүлек. Су агызу схемасы.....	17
2.1 Илексаз су агызу өлкәсендә гамәлдәге хәл авыл жирлегенә.....	17
2.2 проект тәкъдимнәре.....	18
Кушымта.....	19

***Илексаз авыл җирлеген су белән тәэмин итү һәм су түгү схемасы
паспорты***

Исем	Сарман муниципаль районы Илексаз авыл җирлеген су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу схемасы.
Проектның инициаторы (муниципаль заказчы).	Илексаз авыл җирлеге башкарма комитеты.
Объектның урнашу урыны	Россия, Татарстан Республикасы, Сарман районы, Илексаз авылы.
Схеманы эшләү өчен норматив-хокукий база.	- «Су белән тәэмин итү һәм су бүлөп би­рү турында»07.12.2011 елгы 416-ФЗ номерлы Федераль закон (30.12.2012 елгы редакция) - СП 31.13330.2012 " су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар» СНИПның актуальләштерелгән редакциясе 2.04.02.-84* Россия Төзелеш Министрлыгының 27.12.2021 N 10 боерыгы белән расланган; - СП 32.13330.2012 " Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар"» СНИПның актуальләштерелгән редакциясе 2.04.03-85* Россия Төзелеш Министрлыгының 27.12.2021 N 1023/пр боерыгы белән расланган; - "СП 32.13330.2018 гә 2 нче номерлы үзгәрешне раслау турында" СНИП 2.04.03-85 Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар" Илексаз авыл җирлегенең авыл җирлеге Советының 25.04.2017 ел №6 карары белән расланган генераль планы
Схема максатлары	- 2035 елга кадәр чорда торак фондын гамәлдә һәм яңача төзү өчен үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерү. - коммуналь продукция житештерү күләмнәрен арттыру, аерым алганда, хезмәтләр күрсәтүнең сыйфатын яхшыртканда су белән тәэмин итү буенча хезмәтләр күрсәтү, шулай ук гамәлдәге бәя сәясәтен саклап калу; - су белән тәэмин итү системаларының эшен яхшырту; - эчә торган суның сыйфатын яхшырту.
Куелган максатларга ирешү ысулы	- гамәлдәге су алу узелларын реконструкцияләү; - Илексаз авыл җирлеген тулаем су белән даими тәэмин итү мөмкинлеген тәэмин итә торган магистраль суүткәргечләр челтәре төзү; - исәпләү приборларын урнаштыру; - индивидуаль торак йортларны локаль чистарту корылмалары белән тәэмин итү; - терлекчелек предприятиеләрендә локаль чистарту корылмалары төзү; - әйләнә-тирә мохиткә зарарлы йогынтыны киметү.
Схеманы гамәлгә ашыру сроклары һәм	Схема 2025 елдан 2035 елга кадәр гамәлгә ашырылачак. Проектта 2 этап билгеләнә, аларның һәркайсында коммуналь

этаптары	инфраструктураның житештерү куәтләрән реконструкцияләү планлаштырыла.
Схема чараларын гамәлгә ашырудан көтелә торган нәтижәләр	1. Торак пунктның заманча коммуналь инфраструктурасын булдыру. 2. Коммуналь хезмәтләр күрсәтүнең сыйфатын күтәрү. 3. Су белән тәмин итү объектларының тузу дәрәжәсен киметү. 4. Сарман муниципаль районының Илексаз авыл жирлегә территориясендә экологик възгыятьне яхшырту. 5. Су белән тәмин итү һәм ташландык суларны агу объектларын модернизацияләү һәм төзү проектларын финанслау максатында бюджеттан тыш чыганақлардан (шул исәптән хосусый инвесторлар акчаларыннан, кредит акчаларыннан һәм гражданның шәхси акчаларыннан) акча жәлеп итү өчен уңай шартлар тудыру. 6. Яңа төзелә торган торак фонды һәм житештерү, рекреация һәм социаль-мәдәни билгеләнештәге объектлар өчен билгеләнгән жир кишәрлекләрен су белән тәмин итү чәлтәрләре белән тәмин итү.
Инвестиция программасының үтәлешен тикшереп тору	Оператив контрольне Сарман муниципаль районының Илексаз авыл жирлегә башлығы башкара.

Кереш

Иляксаз авыл жирлегендә су белән тээмин итү һәм су бүлеп бирү схемасы түбәндәге документлар нигезендә эшлэнгән: - Территориаль планлаштыру схемалары; - Шулай ук «Су белән тээмин итү һәм су бүлеп бирү турында» 07.12.2011 N416-ФЗ федераль законы таләпләре нигезендә. Схема су белән тээмин итү һәм су бүлеп бирү системаларын булдыру буенча әлеге системаларның ышанычлы эшләвен, шулай ук кешеләр яшәве өчен имин һәм уңайлы шартларны арттыруга юнәлдерелгән беренче чираттагы чараларны үз эченә ала.

Су белән тээмин итү һәм су чыгару схемасында түбәндәгеләр бар:

- Су белән тээмин итү һәм су бүлеп бирү үзәкләштерелгән системаларын үстерүнең төп юнәлешләре, принциплары, бурычлары һәм максатчан күрсәткечләре;
- жирлек үсешен исәпкә алып, кимендә 10 елга эчәргә яраклы, техник су куллануның фаразланган баланслары;
- үзәкләштерелгән һәм үзәкләштерелмәгән су белән тээмин итү зонасы (су белән тээмин итү үзәкләштерелгән һәм үзәкләштерелмәгән, үзәкләштерелмәгән, салкын су белән тээмин итү системаларын кулланып башкарыла торган территорияләр) һәм су белән тээмин итүнең үзәкләштерелгән системалары исемлегә;
- салкын су белән тээмин итүнең үзәкләштерелгән системалары объектларын планлаштырып урнаштыру карталары (схемалары);
- салкын су белән тээмин итүнең үзәкләштерелгән системалары объектларын урнаштыру планлаштырыла торган зоналарының чикләре;
- этаплар буенча су белән тээмин итү һәм су бүлеп бирү схемасын гамәлгә ашыру буенча төп чаралар исемлегә, бу чараларның техник нигезләрен һәм аларны гамәлгә ашыру бәясен дә кертеп. Чаралар коммуналь инфраструктура системасының түбәндәге объектларын үз эченә ала:
 - 1) Су белән тээмин итү:
 - су белән тээмин итү челтәрләре;
 - Су коймалары.

2) Су төзелеше:

- локаль чистарту корылмалары торак зонасында индивидуаль торак йортларны жиһазландыру (ЛОС);
- Терлекчелек комплексларының стоклары - ЛОС.

1 бүлек.

Су белән тәмин итү схемасы

1.1. Климат шартлары

Климат уртача континентальеге белән характерлана: кыш уртача салкын, жәй жылы һәм дымлы түгел, яз кыска, көз йомшак, озакка сузылган.

Климатның үзенчәлекле билгеләре: температураларның үзгәрүчәнлеге, еш кына жылытылуы. Еллар буенча явым-төшемнең тиешенчә яумавы кайвакыт корылыкка китерә. Климатның континентальеге коэффициенты - 2, Сарман районының гидротермик коэффициенты - 1,7.

Кышкы чорның озынлыгы 00С аша уртача тәүлеклек температураның күчү даталары арасында уртача 5,5 ай тәшкил итә (28.10-06.04). Жәйге чорда һаваның уртача тәүлеклек температурасы 10 0С тан 4,5 айдан да югарырак. Күчеш чоры (көз һәм яз) һәркайсының озынлыгы якинча 1 ай тәшкил итә. Көз өчен - ноябрь, яз өчен - апрель. Метеостанция мәгълүматлары буенча, һаваның уртача күпеллык еллык температурасы 3,9 0С тәшкил итә. Еллык температура барышы айлар буенча шактый салмак күренә, чөнки анда сусаклагыч йогынтысы сизелә.

Иң салкын айлык һава температурасы - 11,1 . Иң эссе айның уртача айлык максималь температурасы (июль) 24,5 0С тәшкил итә. Салкын периодның температурасы (жылылык чорының уртача температурасы) 16,6 0С ка тигез. Жәй көне температура 38 С ка кадәр житә, ә жирлек территориясендә теркәлгән температураның абсолют минимумы 36 С ка тигез. Ел дәвамында явым-төшемнең күләме уртача 483 мм га житә. Явым-төшемнең күләме

һаваның пычрануын нәтижәле киметү өчен житәрлек. Алар елның жылы чорында, аларның саны иң күп булган вакытта, иң мөһим чистарткыч йогынты ясыйлар. Ләкин явым-төшемнең тигез булмавы, еш кына яңгырлар рәвешендә, атмосфераны чистарту факторы буларак, аларның әһәмиятен киметә.

Сазлык дәрәжәсе буенча Грунтлар, сезонлы туну зонасында начар һәм пучинистый диярлек карыйлар. Бу районда балчыклы грунтлар өчен сезонлы туңуның норматив тирәнлегә 1.61 м тәшкил итә. Суүткәргеч челтәрләр траншеяларының төбе туңудан түбәнрәк 2 - 2.5 м тирәнлектә урнашуын исәпкә алып, челтәрләрне ваклау куркынычы юк.

1.1.1 Иляксаз авыл жирлеген су белән тәмин итү системасы структурасын тасвирлау.

Иляксаз авыл жирлегә «Сарман муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 39-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә төзелгән.

Иляксаз авыл жирлегә составына әлегә закон нигезендә Иляксаз авылы (Сарман авылы үзәгеннән 0,3 км ераклыкта урнашкан административ үзәк), Муртыш баш авылы һәм Иганә-Баш авылы керә. Жирлек Татарстан Республикасының көнчыгышында, Сарман муниципаль районының көньяк-көнбатыш өлешендә урнашкан. Илөк-саз авыл жирлегә көнчыгышта Сарман һәм Мурбөк-Тамак авыл жирлекләре белән чиктәш, төньякта - Чукмарлы һәм Петровка-Завод авыл жирлекләре, көньякта - Сарман муниципаль районының Иске Көшер авыл жирлегә белән. Көнбатышта жирлек Татарстан Республикасының Зәй муниципаль районы белән чиктәш.

Илексаз авыл жирлегенә гомуми мәйданы 7316,6 га тәшкил итә, шул исәптән торак пунктларның мәйданы 253,8 га, шулардан: Илексаз авылы - 93,3 га, Иганә-Баш авылы - 50,1 га, Муртыш Баш авылы - 110,4 га. Иляксаз авыл жирлегенә жирләре уңдырышлы. Климат уртача дымлы. Умартачылык, терлекчелек һәм үсемлекчелек өчен шартлар бар. Жирлек территориясендә Ромашкино нефть ятмасы территориясендә «Татнефть» ААҖ нефть чыгара. Жирлектә гомуми белем бирү мәктәбе, балалар бакчасы, авыл мәдәният йорты, китапханә белән, авыл клубы, фельдшер-акушерлык пункты, сәүдә предприятиеләре, «Сарман агрофирмасы» ҖЧҖ авыл хужалыгы предприятиесе бар. Жирлектә күпләп ял итү зонасы бар (Сабантуй, буа үткәрү өчен).

Иляксаз авыл жирлегенә Татарстан Республикасының башка районнары һәм Россия төбәкләре белән транспорт элементәсе хәзерге вакытта Илексаз авыл жирлегенә Татарстан Республикасының башка районнары, һәм Россия

төбәкләре белән транспорт элемтәсе хәзерге вакытта региональ һәм федераль автомобиль юллары аша гамәлгә ашырыла.

Транспорт каркасы жирле автомобиль юллары белән «Сарман-Иганә-Баш» төбәк әһәмиятенә ия. Ул Илексаз авыл жирлеген төньяк-көнчыгыштан көньяк-көнбатышка таба, төньяк-көнчыгыштан Иганә-Баш авылына кадәр, жирлекнең чиратлашу үзәге буйлап уза. Шулай ук Мортмыш Баш авылы аша узучы сәнәгать юлы белән уза. Бу юлдан киңлек юнәлешендә тайпылып, төбәк яки муниципальара әһәмияткә ия «Сарман-Иганә-Баш» район автомобиль юлы уза, аның буенча торак пунктлар арасындагы элемтә тормышка ашырыла.

Жирлек территориясенә көнбатыш өлеште буйлап «Чаллы-Әлмәт» магистраль азык-төлек үткәргече уза.

Илексаз авыл жирлегенә үз эшчәнлеген Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Иляксаз авыл жирлегенә Советлар карары белән кабул ителгән 2015 елның 20 декабрендәге 10 номерлы (22.11.2024г. № 20) Устав нигезендә гамәлгә ашыра. Жирлек территориясә йорт янындагы кишәрлекләр белән бер катлы төзелештән гыйбарәт.

Илексаз авыл жирлеген су белән тәмин итүнең төп чыганагы - жир асты сулары. Халык су белән артезиан скважиналарыннан да, чишмәләрдән дә файдалана. Халыкка хезмәт күрсәтүче барлык су белән тәмин итү системалары мөстәкыйль (һәр торак пункт өчен эшләнгән) булып тора һәм бер-берсә белән берничек тә бәйләнмәгән. Торак пунктны, агросәнәгать комплексы предприятиеләрен су белән тәмин итү чыганагы сыйфатында, каптаж ярдәмендә артезиан сулары файдаланыла. Су белән тәмин итү ихтияжлары өчен өске чыганаclar (елгалар, күлләр) аларны артык пычрату сәбәпле файдаланылмый.

Илексаз авыл жирлегенә территориясендә бикаптаж чишмә теркәлгән, аларның якынча күләме - 120 м³/тәүлек. Чыганаclar 43,8 мең м³ (тәүлегенә 120 м³) житештерү күләме булган ЭВЦның төяү насосы белән жиһазландырылган. Су әзерләү һәм су чистарту, шулай булмаганда, кулланучыларга башлангыч (табигый) су бирелә, сыйфатлы мөнәсәбәттә яхшы сыйфатлы артезиан скважиналарыннан су бирелә, химик һәм бактериологик күрсәткечләр буенча РФ Баш дәүләт санитария табибының 28.01.2021 N 3 (25.06.2025) "СанПиН 2.1.3684-21 санитария кагыйдәләрен һәм нормаларын раслау турында" СанПиН 2.1.3684-21 "Шәһәр һәм авыл жирлекләре территорияләрен, су объектларына, эчәргә яраклы су белән тәмин итүгә, атмосфера һавасына, һавага, торак урыннарына, жәмәгать урыннарына эксплуатацияләүгә, житештерү биналарын һәм санитария-эпидемиягә каршы чараларны үткәргүгә санитария таләпләрен раслау турында".

Сыйфатның контроле 1 нче таблицада күрсәтелгән.

Таблица 1

Характеристика каптажей

Наименование сельского поселения, населенного пункта	Кол-во родников, шт.	Кол-во скважин, шт.	Производительность скважин, м³/сут	Наличие ЗСО, шт.	Кол-во ВБ/емкость, шт.	Протяженность сетей водопровода, км/% ветхости
Иляксазское СП	6	5	1440	-	5/-	8,46
с. Иляксаз	2	3	960	-	3/-	5,76
д.Муртыш Баш	2	1	240	-	1/-	1,5
д.Иганя - Баш	2	1	240	-	1/-	1,2

Каптаж беренче поясның санитар саклау зонасы белән тәмин ителгән, аның күләме 30м тәшкил итә. СП 31.13330.2012 "Су белән тәмин итү.

Наркотиклар челтәре һәм корылмалары" (СНИП 2.04.02.84*) Россия Төзелеш министрлығының 23.12.2019 N 838/пр боерыгы "5 нче номерлы чикләүне раслау турында 31.13330.2012 "СНиП 2.04.02-84" су белән тәмин итү.

Тышкы челтәрләр һәм корылмалар". 1 күтәрелү насос станциясе һәм кулланучы тарафыннан бирелгән су чыгымнарын жайга салу өчен 25 м³ су манарасы хезмәт итә. Моннан тыш, чиста су резервында янгын сүндерү өчен су запасы саклана.

Илексаз авылы

Суүткәргеч системасы, хужалык-эчә торган һәм янгынга каршы ихтияжларны канәгатьләндерүне исәпкә алып, каптаждан һәм су манарасыннан тора. Су тамчылары каптажыннан су манарасына күтәрелә, ул каптаж өстендә урнашкан, манарадан су үткәргечкә керә. Су белән тәмин итү челтәрләренә характеристика ПЭДу суүткәргечләренә озынлыгы - 80 -

5,1 км. Иляксаз авылы янындагы суүткәргеч челтәрләр схемасы 1 нче кушымтада

Муртыш Баш авылы

Суүткәргеч системасы, хужалык-эчә торган һәм янгынга каршы ихтыяжларны канәгатьләндерүне исәпкә алып, каптаждан һәм су манарасыннан тора. Су тамчылары каптажыннан су манарасына күтәрелә, ул каптаж өстендә урнашкан, манарадан су үткәргечкә керә. Су белән тәмин итү челтәрләренә характеристика ПЭДу суүткәргечләренә озынлыгы - 80 - 6,9 км. Муртыш баш авылындагы су үткәрү челтәрләре схемасын 2 нче кушымтада

Иганә-Баш авылы

Суүткәргеч системасы, хужалык-эчә торган һәм янгынга каршы ихтыяжларны канәгатьләндерүне исәпкә алып, каптаждан һәм су манарасыннан тора. Су тамчылары каптажыннан су манарасына күтәрелә, ул каптаж өстендә урнашкан, манарадан су үткәргечкә керә. Су белән тәмин итү челтәрләренә характеристика ПЭДу суүткәргече челтәрләренә озынлыгы - 80 - 2,3км. 3 нче Кушымтада Иганә-Баш авылының су үткәргеч челтәрләре схемасы

1.1.2 Су белән тәмин итү системаларының эшләве тасвирламасы.

Сарман муниципаль районының Иляксаз авыл жирлегендә су белән тәмин итүнең һәм су бүлеп бирүнең әлеге схемасында түбәндәге терминнар һәм билгеләмәләр кулланыла: **«суүткәргеч корылма»** - су куллану урынына су үткәрү (бирү) өчен корылма;

«су белән тәмин итү чыганагы» - су белән тәмин итү өчен кулланыла торган су объекты яисә жир асты сулары чыганагы;

«суның исәп-хисап чыгымнары» - нормативлар таләпләре нигезендә билгеләнгән су белән тәмин итүнең төрлө төрләре өчен су чыгымнары;

«су бүлеп бирү системасы» - су кабул итү жайланмалары, квартал эчендәге челтәрләр, коллекторлар, насос станцияләре, торбаүткәргечләр, су агызу чистарту корылмалары, чистартылган суны әйләнә-тирә мохиткә илтү өчен корылмалар жыйнагасы, алар жирлекләр территориясеннән һәм халыкның, ижтимагый, сәнәгать һәм башка предприятиеләрнең тереклек эшчәнлегеннән жир өсте суларын агызып чыгаруны тәмин итә;

«предприятие эшчәнлегенә зонасы» (эксплуатация зонасы) - су белән тәмин итү системалары объектарының урнашу зоналарын үз эченә алган территория һәм (яисә) су белән тәмин итүне гомуми ашыручы оешма һәм (яисә) су кертү, шулай ук аның абонентлары (кулланучылары) объектарының урнашу зоналары;

«су белән тәмин итү объектарының эш зонасы (технологик зонасы) - суүткәргеч челтәрнең бер өлеше, аның чикләрендә корылма кулланучыларга су чыгымнарын биргәндә басымның норматив күрсәткечләрен тәмин итәргә сәләтле;

«канализация чистарту корылмасының эш зонасы (канализация бассейны) - канализация челтәренен бер өлеше, аның чикләрендә корылма (турыдан-туры чыгарылыш) агып төшүче суларны кабул итәргә һәм/яисә чистартырга сәләтле;

«су белән тәмин итү һәм су бүлеп бирү схемасы» - су белән тәмин итү системаларының торышын һәм перспективаларын график күзаллау элементлары жыелмасы һәм бер мәгънәле текст тасвирламасы жыелмасы хисап чорына суүткәреп жибәрүне;

«инженерлык инфраструктурасы схемасы» - хисап чорына инженерлык инфраструктурасының торышын һәм перспективасын график күзаллау һәм бер мәгънәле текстлы тасвирлау жыелмасы.

1.1.3 Су ресурсларының торышы

Су белән тәмин итү чыганаclarына кыскача характеристика

Илексаз авыл жирлегенен торак пунктларын су белән тәмин итү жир асты суларын файдалануга нигезлэнгән. Су белән тәмин итү Иляксаз авылында урнашкан биш артезиан скважинасыннан, Мурбаш авылыннан һәм Иганә-Баш авылыннан килә. Су жыю скважиналары мәгълүматлары өчен гидрогеологик нәтижеләр эшләнде һәм санитар саклау зоналарын оештыруның беренчел нигезләмәләре бирелде.

Жир асты суларының сыйфатын тикшереп тору Зәй районында һәм Зәй шәһәрәндә «Татарстан Республикасында гигиена һәм эпидемиология үзәге» ФБУЗ филиалының аккредитациялэнгән сынау лабораториясе тарафыннан башкарыла. Су сыйфаты РФ Баш дәүләт санитария табибының 28.01.2021 N 3 (25.06.2025) "Шәһәр һәм авыл жирлекләре территорияләрен тотуга, су объектларына, эчә торган суга һәм эчә торган су белән тәмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак урыннарына, житештерү, ижтимагый биналарны эксплуатациялүгә, санитария-эпидемиягә каршы (профилактик) чараларны оештыруга һәм уздыруга санитария кагыйдәләрен һәм нормаларын раслау турында" СанПиН 2.1.3684-21 карары таләпләренә туры килә (2016 елның 31 августыннан ул ис. органик, химик һәм биологик күрсәткечләр буенча үз көченә керә

Авыл жирлеге территориясендә өске сулар житештерү, хужалык-көнкүреш ихтыяжлары, авыл хужалыгын су белән тәмин итү өчен генә файдаланыла. Су объектларында суның сыйфаты атмосфера явым-төшемнәре, чистартылмаган ташландык сулар, торак пунктлар территориясеннән өске агым, авыл хужалыгы жирләре, шулай ук туфрак эрозиясе йогынтысында формалаша. Елгаларны авыл жирлеге чикләрендә төп пычратучылар - авыл хужалыгы житештерүе объектлары һәм халыктан барлыкка килә торган агым сулары.

Елгаларның пычрануына авыл хужалыгы предприятиеләре туфрак эшкәртү, су объектларына якин жирләрне сөрү, минераль ашламалар һәм пестицидлар кертү буенча эрозиягә каршы агротехник чаралар күрми.

Яңгырлы ташулар һәм язгы ташулар вакытында туфрак, тирес массасы, ягулык-майлау материаллары, нефть продуктары юыла, бу елгаларның санитар торышын начарайта.

Жир өсте һәм жир асты суларының пычрануында халыктан хасил булган агып төшүче сулар зур роль уйный, чөнки авыл жирлегенен торак пунктларында үзәкләштерелгән канализация һәм чистарту корылмалары юк. Халыктан агып төшүче суларның кабул итү бүлмәләренә канализация булмау сәбәпле, чүп базалары, рельефның түбән участоклары, кече елгалар хезмәт итә. Су өсте су объектларыннан яңгыр сулары агып төшә. Өске суларның потенциалы пычрану чыганагы булып каты көнкүреш калдыклары чүплекләре торырга мөмкин, чөнки алар калдыкларны куркынычсыз саклауны тәмин итми. Нәтижәдә, язгы ташулар һәм ташулар вакытында, шулай ук жир асты сулары системасы аша көнкүреш калдыкларын таркату продуктары өске су объектларына эләгергә мөмкин.

Жир өсте су ресурстарының торышын характерлап, күлләрнең экологик торышын билгеләп үтәргә кирәк, чөнки соңгы елларда күлләрнең зарарлануы һәм сазлануы табигый процесслары территориядән интенсив файдалану, беренче чиратта, терлекләр көтү һәм яр бие территорияләрен сөрү белән күп тапкырлар көчәйтелде.

Авыл жирлегендә су саклау зоналары режимнарын үтәмәү өске суларны саклау өлкәсендә төп проблема булып тора. РФ Су кодексы таләпләрен бозып, өске су объектларының су саклау зоналарында авыл жирлегенен торак пунктларында анализланмаган торак йортлар, терлекчелек фермасы, Иляксаз авылы янындагы каты көнкүреш калдыклары чүплекләре урнашкан.

1.2 Су куллануының гамәлдәге баланслары

Су куллану барлык төр кулланучылар буенча да билгеләнгән: халык, терлекчелек фермаларында һәм комплексларында терлекләргә тотуга су чыгымнары, йорт янындагы кишәрлекләргә су сибү, янгын сүндерү. Халыкны су белән тәмин итү күбесенчә су жыю колонкалары аша гамәлгә ашырыла. Халыкның хужалык-эчә торган ихтыяжларына суның чыгымнары халык санына пропорциональ һәм биналарның төзекләндерү дәрәжәсенә бәйле. Фәнни булмаган чыгымнар терлекчелек фермаларында һәм комплексларында терлекләргә тотуга су чыгымнарын үз эченә ала.

Таблица водо	Наименование сельских	Коммунальный сектор					QMax , м /сут	Неучтенные расход	Полив, м³/сут	Пожаротушение, -	Итого, м³/сут
		Число жителей		Среднесуточ.расход, м³/сут							
		(1)	(2)	(3)	(4)	Qср,					
	Существующее положение										
1.	с.Иляксай	-	<u>106</u> 20 14	<u>345</u> 48 3	<u>79</u> 3 16	<u>530</u> 71 6	85,92	10,74	31,8	54,00	182,46
2.	д.Муртыш баш	-	<u>12</u> 2 28	<u>40</u> 5 6	<u>9</u> 0 36	<u>63</u> 8 24	9,89	1,24	3,78	54,00	68,91
3.	д.Иганя- баш	-	<u>11</u> 2 47	<u>44</u> 6 16	<u>9</u> 0 36	<u>66</u> 8 99	10,79	1,35	3,96	54,00	70,1
	1 очередь реализации генерального плана (2020г.)										
1.	с.Иляксай	-	<u>163</u> 20 07	<u>349</u> 48 06	<u>26</u> 1 04	<u>538</u> 80 07	97,04	12,13	32,28	54,00	195,45
2.	д.Муртыш	-	<u>18</u> 2 42	<u>33</u> 4 02	-	<u>51</u> 8 04	9,65	1,21	3,06	54,00	67,83
3.	д.Иганя- баш	-	<u>24</u> 4 56	<u>43</u> 6 02	-	<u>67</u> 10 58	12,70	1,59	4,02	54,00	72,31
	Расчетный срок реализации генерального плана (2035г.)										
1.	с.Иляксай	-	<u>190</u> 26 1	<u>351</u> 40 14	-	<u>541</u> 85 24	102,29	12,79	32,46	54,00	201,54
2.	д.Муртыш -Баш	-	-	-	<u>38</u> 1,52	<u>38</u> 1,52	1,82	0,23	2,28	54,00	58,33
3.	д.Иганя- баш	-	<u>21</u> 3 00	<u>37</u> 5 18	-	<u>58</u> 0 17	11,00	1,38	3,48	54,00	69,86

Искәрмә: Столбцы (1), (2), (3), (4) исеме буенча 1 кешедән су куллану нормалары буенча 1.2 нче таблицага туры килә. (* - мәгълүмат чыганагы Иляксай СП генпланы) Терлекчелек фермаларында һәм комплексларында терлекләрне һәм кошларны тотуга су чыгымнары Россия Федерациясе Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы тарафыннан эшлэнгән һәм расланган ВНТП-Н-97 технологик проектлауның Ведомство нормалары нигезендә кабул ителде һәм түбәндәгеләрне төзиләр:

- эре мөгезле терлекләр өчен (яшь терлекләр) - 30 л/сут,
- эре мөгезле терлекләр өчен - 100 л/сут, - эре мөгезле терлекләр өчен (итлеләр) - 55 л/сут,
- Дуңгызлар өчен - 25 л/сут,
- сарыклар өчен - 5,5 л/сут,
- атларга - 60 л/сут,
- йомырка токымлы тавыклар - 0,31 л/сут,
- ит токымыннан - 0,36 л/сут,
- чебиләр - 0,27 л/сут,

Исәп-хисап чыгымнары.

Гомуми су куллану торак йортларда һәм жәмәгать биналарында хужалык-эчә торган ихтияжларга су тотуны, тышкы янгын сүндерүгә, урамнарда һәм яшел үсентеләргә су тотуны үз эченә ала. Халыкның хужалык-эчә торган ихтияжларына суның хисап чыгымнары, СНиП 2.04.02-84* п. Ясалма су куллану жәмәгать биналарында хужалык-эчә торган һәм көнкүреш ихтияжлары өчен су чыгымнарын үз эченә ала. Тышкы янгын сүндерүгә су тоту нормасы һәм торак пунктта бер үк вакытта янгыннар саны 5 нче СНиП 2.04.02-84 нче таблица нигезендә кабул ителде. Анда яшәүчеләрнең һәм төзелешнең катлар санына бәйле рәвештә 5л/с (5 л/с су чыгымындагы 1 янгын) булган хәлгә һәм генераль планы гамәлгә ашыруның барлык срокларына карап билгеләнгән. Янгынны сүндерү озынлыгы - 3 сәгать. Урамнарда һәм яшел утыртмаларга су тоту нормасы СНиП 2.04.01-85 * 3 нче таблица нигезендә кабул ителде һәм 1 кешегә 60 л/тәүлек тәшкил итәчәк.

Янгынга каршы чаралар

Янгын сүндерү су башняларынан каралган. Тышкы янгын сүндерүгә суның хисап чыгышы - 5 л/с; Эчке янгын сүндерүгә суның хисап чыгышы - 2.5 л/с. Тышкы янгын сүндерүгә су тоту нормасы һәм торак пунктта бер үк вакытта янгыннар саны 5 нче СНиП 2.04.02-84 нче таблица нигезендә кабул ителде. Анда яшәүчеләрнең һәм төзелешнең катлар санына бәйле рәвештә 5л/с (5 л/с су чыгымындагы 1 янгын) булган хәлгә һәм генераль планы гамәлгә ашыруның барлык срокларына карап билгеләнгән. Янгынны сүндерү озынлыгы - 3 сәгать. 8.13130.2009 Халыкта 50дән кимрәк кеше янгынны сүндерү каралмаган.

1.3 Су белән тәэмин итү өлкәсендә коммуналь ресурсларны Перспектив куллану

Иляксаз авыл жирлегенең торак инфраструктурасын үстерү буенча барлык чаралар Сарман муниципаль районын территорияль планлаштыру схемасының исәп-хисаплары һәм чаралары нигезендә каралган. Су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү системаларын үстерү төзелә торган территориянең күләмен арттыруны һәм халыкның тормыш сыйфатын яхшыртуны исәпкә ала.

Таблица 3.

Иляксаз авыл жирлегенә халыкның саны турында мәгълүмат
Иляксаз авыл жирлегенең халык саны фаразы, кеше

Наименование	2030 г.	2035 г.
Иляксазское СП	659	634
С.Иляксаз	395	390
д.Муртыш Баш	235	229
д.Иганя-Баш	29	15

Су белән тәмин итү системасын проектлаганда, кулланучылар өчен таләп ителә торган су чыгымы билгеләнә. Халыкның хужалык-эчә торган ихтияжларына су чыгымнары торак пунктның һәм районның санитар-техник төзекләндерүе дәрәжәсенә бәйле.

1.4 Су белән тәмин итү системалары объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү буенча тәкъдимнәр

Су белән тәмин итүнең төп юнәлешләре - Иляксаз авыл жирлегендә яшәүчеләрне эчәргә яраклы су белән өзлексез тәмин итү, системаларның ышанычлылыгын арттыру, челтәрләрдә аварияләр санын кыскарту, челтәрләрнең үткәрү мөмкинлеген арттыру, су югалтуны киметү. Су үткәрү челтәрләре жирлекнең бөтен территориясен 100 % ка житкерү өчен каралган.

Су куллануны арттыру халыкның уңайлы һәм имин яшәве өчен планлаштырыла. Хәзерге вакытта халыкны чиста эчәргә яраклы су белән тәмин итү өчен «Чиста су» дәүләт программасы эшләнә. Программага салынган чараларны үтәү су белән тәмин итү секторында нәтижәле идарә итү системасын төзәргә мөмкинлек бирәчәк: - хосусый инвестицияләргә һәм инвестиция фондлары механизмын финанслау нигезендә озак сроклы финанслауны һәм хосусый инвестицияләргә жәлеп итүне тәмин итү;

-үзәбезнең инновацион жиһазларны житештерүне стимуллаштыру;
 - су белән тәмин итү секторында региональ һәм жирле программаларны гамәлгә ашыру; - су белән тәмин итү өлкәсендә үзәбездә инновацион жиһазлар житештерүне стимуллаштыру чараларын гамәлгә ашыру;
 - социаль инфраструктураның мөһим объектларында эчәргә яраклы чиста су белән тәмин итү программаларын гамәлгә ашыру. Жирлекне үстерү концепциясен гамәлгә ашыру кысаларында түбәндәге чараларны үтәү күздә тотыла:

1. Эчә торган су белән тәмин итүнең сыйфатын, шул исәптән беренче чиратта зарарсызландыруга, бизүгә, демангациягә һәм суны йомшартуға юнәлдерелгән технологик алымнарны кулланып, корректировкалау;
2. Заманча технологияләр нигезендә заманча материаллардан торбалар кулланып, су белән тәмин итү челтәрләрен реконструкцияләү һәм алмаштыру;

3. Заманча технологиялар нигезендә заманча материаллардан торбалар кулланып су белән тәэмин итү челтәрләрен төзү;

4. Су манараларын һәм артезиан скважиналарын исәпкә алу приборлары белән тулыландыру, диспетчерлаштыру системасын гамәлгә кертү

1.5 Су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системалары объектларын яңа төзелешкә, реконструкцияләүгә һәм модернизацияләүгә капитал салуларны бәяләү

Инвестиция-төзелеш комплексы эшли торган заманча базар шартларында чыгымнарның теге яки бу төрләрән нормалаштыруга якин килүдә тамырдан үзгәрешләр булды, төзелеш өлкәсендә икътисадый нигез үзгәрде.

Хәзерге вакытта төзелеш бәясен билгеләү ысуллары һәм алымнары бик күп, бәяләрнең үзгәрүчәнлегенә һәм аларның төрлелегенә әлеге эш этабында кирәкле чыгымнарны тулы күләмдә билгеләргә мөмкинлек бирми.

Шуңа бәйле рәвештә проектлауның алдагы стадияләрендә төзелеш параметрларын җирле шартларны өйрәнү һәм төзелә торган объектның конкрет үзенчәлекле функцияләре нигезендә җентекләп төгәлләштерү таләп ителә. Капиталь төзелеш объектларының проект документациясен эшләү бәясе «Төзелеш өчен проект эшләренә база бәяләре белешмәлекләре» нигезендә билгеләнә (Коммуналь инженер биналары һәм корылмалары, Су белән тәэмин итү һәм канализация объектлары). Проект эшләренә нигез бәясе (2001 елның 1 гыйнварына) проектлана торган объектларның төп натураль күрсәткечләренә бәйле рәвештә билгеләнә һәм Россия Федерациясе Региональ үсеш министрлыгының 12.02.2013нче хаты нигезендә төзелеш өчен проект эшләре бәясенә билгеләнгән вакытка инфляция процессларын чагылдыра торган коэффициентка бәяләрнең агымдагы дәрәжәсенә китерелә.

Проект һәм эш документларын эшләүнең нигез бәясе проектлау объектларының катлаулылыгы категориясенә карап, төзелеш бәясенә җыелма смета исәбе буенча билгеләнгән барлык биналар (корылмалар) яисә объект төзелешенә гомуми бәясеннән билгеләнә.

Төзелешнең бәясе билгеләнергә мөмкин: - аналогларны чагыштырырлык объектларны кулланып; - гомуми мәйданның 1 кв. м, бинаның 1 куб. м күләме, трасса 1 м (км) трасса, 1 га төзелеш, куәт берәмлегенә, җитештерүчәнлеккә һ.б. смета бәясенә арттырылган күрсәткечләре буенча; - эшнәң төрләре яки комплекслары буенча.

Проект һәм эш документларын эшләү бәяләре капитал төзелеш объектларының тиешле функциональ билгеләнешенә туры килә торган Белешмәлекләр таблицалары буенча билгеләнә (РФ Төбәк министрлыгының 2010 елның 28 маендагы 260 номерлы "Төзелештә проект эшләренә база бәяләре белешмәлекләрен раслау турында" боерыгы). РФ Төбәк министрлыгының 2009 елның 29 нчы декабрдәге 620 нче номерлы боерыгы

"Төзелештә проект эшләрөнә база бәяләре белешмәлекләрен куллану буенча методик күрсәтмәләрне раслау турында").

Чараларның исәп-хисап бәясе, 2030 һәм 2035елга кадәр индекс-дефляторларны исәпкә алып, су белән тәмин итү һәм су бүлеп бирү схемасында китерелгән гамәлгә ашыру этаплары буенча Россия Федерациясе Икътисади үсеш министрлыгы күрсәтмәләре нигезендә «2024 елның IV кварталында төзелешнең смета бәясен үзгәртү индекслары турында» 2024 елның 18 октябрендәге 61327-ИФ/09 хаты нигезендә китерелә.

Проектлауның төрле этапларында бәяне билгеләү төрле методикалар белән гамәлгә ашырылырга тиеш. Инвестицияләрне нигезләгәндә проект алды стадиясендә төзелешнең башлангыч (исәп-хисап) бәясе билгеләнә. Бу стадиядә проект әле юк, шуңа күрә ул чиктән тыш зур күрсәткечләр буенча төзелә. Мондый күрсәткечләр булмаган очракта аналог объектларның бәясе турындагы мәгълүматлар файдаланылырга мөмкин. Капиталь төзелеш объектларына эш документларын эшләгәндә проект-смета документациясен төзү юлы белән бәяне төгәлләштерү зарур. Бәясе проектлауның һәр стадиясендә билгеләнә, шуңа бәйле рәвештә аны этаплап детальләштерү һәм төгәлләштерү тәмин ителә. Шул рәвешле, база бәяләре проект документациясен һәм төзелешне эшләүгә шартнамәле бәяләрне алга таба формалаштыру максатыннан билгеләнә.

Исәп-хисапларда исәпкә алынмады: - дөүләт һәм муниципаль ихтыяжлар өчен жир кишәрлекләрен һәм күчемсез мөлкәтне резервлау һәм сатып алу бәясе;

- төзелеш территорияләрендә топограф-геодезик һәм геологик эзләнүләр үткәрүнең бәясе;

- төзелеш территорияләрендә биналарны һәм корылмаларны сүтү һәм сүтү чараларының бәясе;

- гамәлдәге объектларны реконструкцияләү чараларының бәясе;

- янәшәдәге территорияне кирәкле җиһазлар белән җиһазлау һәм төзекләндерү;

- төзелеш территориясе үзенчәлекләре.

Исәп-хисап нәтижәләре (эшләр бәясенен җыелма ведомосте) китерелгән

4 нче кушымта

2 бүлек. Су алу схемасы.

Иляксаз авыл җирлегендә су чыгару өлкәсендәге гамәлдәге хәл.

Хәзерге вакытта Иляксаз авыл җирлеге территориясенә анализ ясалмаган. Жирлектә көнкүреш һәм житештерү суларының үзәкләштерелгән бүленүе юк. Халык янгынны яки җыештырудан куллана, алар гидроизоляциянең җитәрлек дәрәжәдә булмавы сәбәпле, территориянең пычрануына китерә. Жирлек территориясендә яңгыр сулары канализациясе юк. Яңгыр һәм кар суларын җибәрү җайга салынмый һәм гамәлдәге рельефның түбән урыннарына җибәрелә.

2.2 Проект тәкъдимнәре

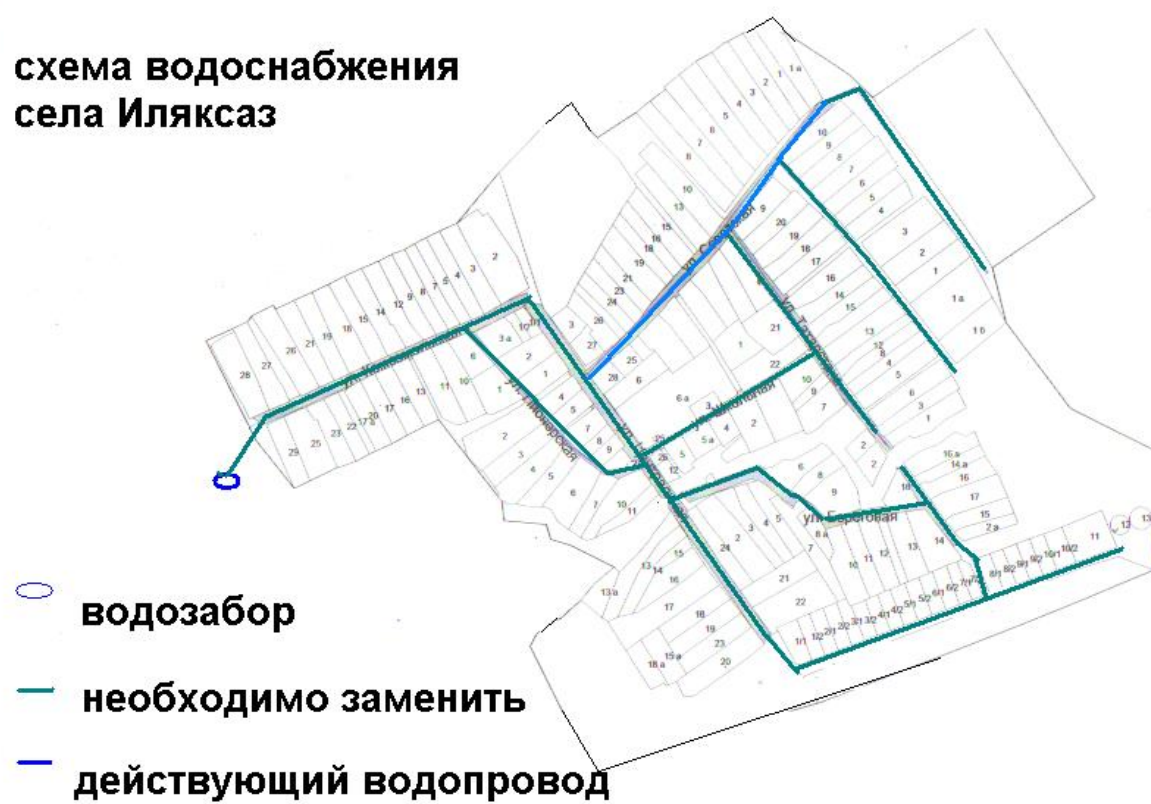
Халыктан читләштерү нормалары 32.13330.2012 "Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар» куллануның тигез нормаларына, янгын запасларын торгызу һәм территориядә су чыгымнарын исәпкә алмыйча, тәүлеклек тигезсезлек коэффициентын исәпкә алып кабул ителә. Су белән тәэмин итү планында бәян ителгәннән чыгып, түбәндәгеләрне күздә тотарга кирәк: су әйләнешен тәэмин итү системаларын кертү, сусыз производстволар һәм су саклау технологияләре булдыру исәбенә су чыгаруны киметү чараларын үткәрү.

Кече торак пунктларда үзәкләштерелгән системалар төзү икътисадый яктан файдалы түгел:

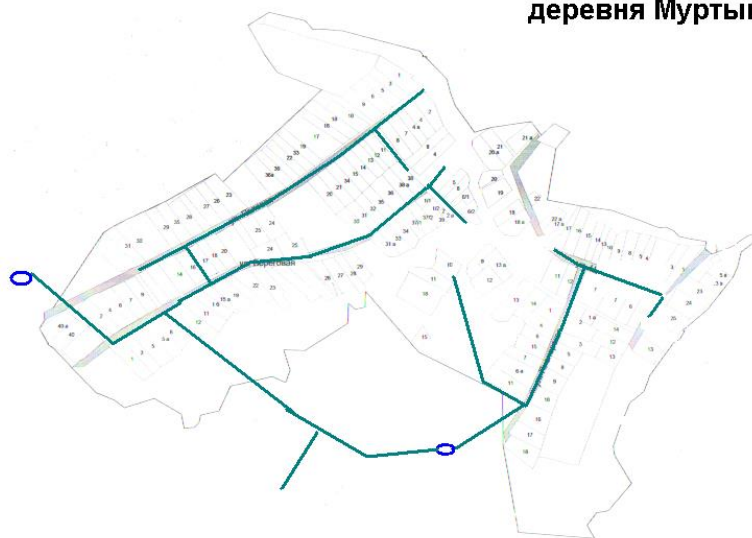
1. 1 м³ стокны чистартуның артык зур үзкыйммәте аркасында;
2. төзелеш тыгызлыгы аз булу сәбәпле;
3. Урынның катлаулы рельефы аркасында.

Торак пунктлар төрле модификацияләрдә көнкүреш стокаларының хужалык жайланмаларын биологик жайланмалар һәм төрле модификацияләрдә тирән чистарту белән жиһазландырылырга мөмкин, атап әйткәндә, «ЮБАС» житештерүчәнлегенә - 1-20 м³/тәүлек, «АП-АС-БИОКСИ» житештерүчәнлегенә - 1-50 м³/тәүлек эчендә чистартылган агым суларны «Лазурь» кавитациясенә ультратавыш блоктарын урнаштыру белән. Чистарту һәм зарарсызландыру нәтижәсендә барлыкка килгән агым суларын индивидуаль йорт биләмәләре территориясенә су сибү өчен файдаланалар яисә су агызып китү өчен файдаланалар, ә актив ил һәм утырма алга таба ашламалар сыйфатында туфракка кертелеп, туплану өчен файдаланыла. Торак пунктлар һәм житештерү мәйданчыктары территорияләреннән яңгыр сулары һәм кар сулары ачык каналлар һәм лотоклар системасы житештерәчәк.

**схема водоснабжения
села Иляксаз**

деревня Муртыш Баш

— необходимо
заменить
○ водозабор

кушымта

Перечень мероприятий программы

№ п / п	Наименование объектов	Мощ ность	Вид мероприятия	Состав мероприят ия	Срок реализации		Значе ние	Размещени е	Стоимост СМР в тек.ценах (млн.руб)
					Начало	Окон чание			
Иляксайское СП									
1	Реконструкция и замена сетей водоснабжения	0,8 км	реконструкция	реконструк ция	2026	2035	МП	с.Иляксай	-
2	Реконструкция и замена сетей водоснабжения	0,5 км	реконструкция	реконструк ция	2027	2035	МП	д.Муртыш Баш	-
3	Строительство Сетей водоснабжения	4км	строительство	Новое строительст во	2027	2035	МП	с.Иляксай	-
4	Строительство Сетей водоснабжения	6,4км	строительство	Новое строительст во	2027	2035	МП	Д.Муртыш Баш	-
5	Строительство Сетей водоснабжения	2,3	строительство	Новое строительст во	2027	2035	МП	Д.Иганя- Баш	-